

Araştırma Makalesi (AR)
Original Research (AR)

**Spor Yapan ve Spor Yapmayan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin
Kişisel Uyum Düzeyleri ile Liderlik Yönelimlerinin Karşılaştırılması
Comparison of Personal Adjustment Levels and Leadership
Orientations in Sports Sciences Faculty of Sports and Non-Sports**

Ebru DERECELİ
edereceli@adu.edu.tr
0000-0002-7021-1001
Çağatay DERECELİ
cdereceli@adu.edu.tr
0000-0003-2771-2000
Tarık YILDIZ
yildiztarik@gmail.com
0009-0007-8699-3216

Öz

Bu çalışmada spor yapan ve spor yapmayan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kişisel uyum düzeyleri ile liderlik yönelimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 166 kadın, 50 erkek üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada kullanılacak ölçme aracı katılımcılara 'Google Form' aracılığı ile ulaştırılmış, gönüllü olarak katılmalarına özen gösterilmiştir. Toplamda 216 öğrenciye uygulanmış ve analiz için 212 ölçek değerlendirilmeye uygun görülmüştür. Analizde %95 güven aralığına göre değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak; Katılımcıların yapısal liderlik ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu, deneyimlere açıklık ile yaşanan yer değişkenine göre anlamlı farklılaşma olduğu, dışa dönüklük, duygusal dengelilik ve sorumluluk ile spor yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu, karizmatik liderlik boyutu ile spor yapma durumu istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Abstract

In this research, the focus of leadership and personal adaptation of sports science faculties who practice sports continue to be examined. 166 female and 50 male university students studying at the sports science faculties of a state university in the Aegean region participated in the study. Those who used the tools to be used in the study were contacted via 'Google Form', and care was taken to ensure that they participated voluntarily. It was applied to 216 students in total and 212 scales were deemed suitable for analysis. In the analysis, evaluation was made according to the 95% confidence interval. In conclusion; There was a permanent significant difference between the participants' variability management and gender variable, there was a significant difference according to the variable depending on experiences and place of residence variable, there was a permanent significant difference between changing intermittency, emotional variability and responsibility and the state of doing sports, there was a permanent significant difference between the charismatic leadership dimension and the state of doing sports. It was determined that there was a significant difference ($p < 0.05$).

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi:
12 Eylül 2023
Düzeltilme tarihi:
31 Ekim 2023
Kabul tarihi:
6 Kasım 2023

Anahtar Kelimeler:

Spor,
Kişilik,
Kişisel uyum,
Liderlik,
Liderlik yönelimi.

Article history:

Received:
12 September 2023
Adjustment:
31 December 2023
Accepted:
6 November 2023

Keywords:

Sports,
Personality,
Personal harmony,
Leadership,
Leadership orientation,

Giriş

Latince' den gelen spor kelimesinin "disportare, desport" şeklinde "birbirinden ayırmak, uzaklaşmak, dağıtmak, neşe" gibi anlamları bulunmaktadır. Günümüze gelene kadar değişikliklere uğramış ilk hecesi kalarak "Sport" şekline dönüşmüş olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmektedir (Balcıoğlu, 2003). Aynı zamanda spor, kişinin organik ve ruhsal sağlığını üst düzeye çıkaran, sosyal yaşantılarını düzenleyen, bireyi bilişsel ve motorik yönden iyi seviyeye getirmiş olan biyolojik, eğitimsel ve sosyal olan bir olgudur (Orkunoğlu, 1985). Sporun iyileştirici gücü yapılan araştırmalarda her zaman kendini göstermektedir.

Modern yaşamın ayrılmaz bir parçası olan spor (Altınışık, Turhal, Çelik ve Yetim, 2020), teknolojik gelişmelere bağlı olarak meydana gelen hareketsizlik problemi neticesinde etkili bir seçenek olarak karşımıza çıkmakta, insanın sınırlarını zorlayan bir etkinlik olmakta ve bireyin çevresel kültürle birleşmesini sağlayan ve insanın içinde bulunduğu çevreyle uyum sağlaması amacı güden bir düzenektir (Biçer, 1987). Sporun uluslararası barış ve dostluk ile ülkelerin ekonomisine getirmiş olduğu olumlu katkılar bulunmaktadır (Ölçücü ve diğerleri., 2014). Günümüzde spora duyulan ilginin yoğun olarak artması sonucunda spor sosyal hayatımızın ayırt edici özelliklerinden biri haline gelmiştir. "Dünyada; din, dil, cinsiyet ve ırk ayrımı olmaksızın tribünlerin ve televizyonların başında milyonlarca insanı bir araya getiren başka bir olay yoktur (Yetim, 2000)." Spor, başarıyı yayararak, belli kurallar çerçevesinde yarışmada mücadele ruhu ile, rakip veya rakipler karşısında üstün gelme amacını gütmektedir (Yetim, 2006). Spor günümüz koşullarında toplumsal bir dinamik olarak fazla sayıda bireyin ilgisini çekmektedir ve giderek daha da organize bir duruma gelmektedir (Ölçücü ve diğerleri, 2012).

Başarılı bir performans ya da oyun için fiziksel güç tek başına yeterli gelmemektedir. Spora ek olarak psikolojik faktörlerin de etki ettiğini yapılan çalışma sonuçları göstermektedir. Zihinsel becerisi fazla olan sporcuların, fiziksel anlamda aynı yeteneğe sahip sporculardan daha başarılı olduğu söylenmektedir (Weinberg, ve Gould, 2015). Sporda başarılı olabilmek için bireyler arasındaki kişisel uyum büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle spor psikolojisinin ilgi alanlarından biriside kişiliktir. Kişilik psikolojide en kapsamlı kavramlardan biridir ve tanımı oldukça zordur. Ortak bir fikir birliği olmadığı için, günlük dilde kullanımı da farklılık gösterir. Ayrıca kişilik; huy, karakter, benlik ve mizaç gibi terimlerle de anlamdaş olarak kullanıldığından, karışıklığa sebep olmaktadır. Kişilik bir insanın özgünlüğünü yansıtan, onu diğer insanlardan ayıran ve gelecekteki davranışlarını tahmin etmemize olanak tanıyan göreceli olarak sabit özelliklerini belirleyen bir kavramdır. Bu kavram, bir bireyin tüm ilgi alanlarını, tutum ya da yeteneklerini, konuşma stilini, görünümünü ve çevresine uyumunu içerir (Küçükbaşol, 2005; Yanbastı, 1990; Fredenburgh, 1971; Atkinson ve ark,1999). Bir insanın kişiliği, kendisiyle, çevresiyle ve dünya ile olan etkileşimleri sırasında sergilediği tutum ve davranışların bir yansımasıdır. Bu özellikler, bireyin kişiliğinin oluşmasında etkilidir ve onun çevresine nasıl uyum sağladığını belirler. Kişilik, bir insanın iç dünyasını yansıtır ve onun benzersizliğini ortaya koyar. Ayrıca, bir insanın tanınmak için gösterdiği çabalar, kişiliğinin sosyal yönünü belirlemektedir (Adler, 1995). Kişilik, bireyin doğduğu ilk an itibarıyla ve sonradan kazandığı farklı zihinsel yetenekler, tutumlar, mizaç, duygular, düşünceler ve davranışlarını topladığı bir bütündür. Kişilik, insanların farklılıklarını ve benzersizliklerini ifade eder, ancak aynı zamanda da bir bütünlük içindedir (Tatar ve diğerleri, 2003).

Dinamik ve sosyal bir varlık olan insanın (Altınışık, 2019) kişisel uyum düzeyleri kadar liderlik yönelimleri de büyük önem taşımaktadır. Çünkü bireyler topluluklar halinde yaşarlar ve her zaman bir lidere ihtiyaç duyarlar. Liderlik kavramı, toplum üzerindeki çalışmalarıyla amaçlara yönelik hareketlendirici etki yaratabilen nitelikli kişilerin

özelliklerini göstermektedir (Tortop ve diğerleri, 1993). Liderlik, farklı kişiler için farklı durumları yansıtan bir anlam sürecidir. Kişilik özellikleri üzerinden bakacak olursak; liderlik kişinin karakteri, zekâsı ya da onu diğer insanlardan ayırt eden her türlü fiziki özelliğiyle ortaya çıkıyor olabilir. Süreç üzerinden bakarsak da liderlik, ortak hedeflere yönelerek bireyin etkileşim kurduğu bir süreçtir. Bu süreçte lider ve onu takip eden bireyler arasında bir etkileşim söz konusudur. (Northouse, 2016). Bir lider, takımın uyumunu sağlayarak, takım arkadaşlarının iletişimini sağlamlaştırarak ve üst düzey bir iş ahlakı oluşturarak iyi bir takım atmosferi yarattığında, etkili bir liderlik sergilemektedir (Wang, ve diğerleri, 2014). Başarılı bir lider olabilmek, kişinin kendini tanımasıyla başlar, iyi bir liderin iyi ya da eksik durumlarını bilmesi gerekir. İnkna kabiliyeti yüksek bir lider takım arkadaşlarını pozitif yönde etkilemelidir. Grup üyelerinin düşüncelerine karşı hassas olan lider, onları iyi tanıyacak ve anlayacak kapasitede olmalıdır. Liderin, problemin büyük olduğu konularda bile doğru bir seçim yapması bu sayılanlara bağlıdır (Maxwell, 2013). Sosyal bir varlık olan insanın sporun odak noktası olması, spor sayesinde çevresine uyum sağlama yeteneği kazanması, lider ve liderlik özelliklerinin önemini her zaman ön plana çıkarmaktadır.

Zengin ve Somoğlu, 2022; Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin liderlik yönelimlerinin ortalamasının üzerinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde benzer çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir (Altınışık ve Çelik, 2022; Mcardle, 2008; Dereli, 2003; Lieberman ve Friedrich, 2007; Sezer ve Kahraman, 2018; Dursun ve Göksel, 2022). Verilen bilgiler ışığında çalışmamızda spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri ile liderlik yönelimlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. İlgili literatürdeki bu alanda yapılan çalışmaların eksikliğini gidermek amacıyla bu alanda yapılabilecek çalışmaların önemli olabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmamızda iki ya da daha çok sayıda değişkenin değişimi ile derecesini ölçmeyi amaç edinen ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın grubunu, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde öğrenim gören 166' sı kadın, 50' si erkek toplam 216 lisanslı ve faal öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Demografik Değişkenler

Değişkenler	f	%	
Yaş	18-19 yaş	46	21,7
	20-21 yaş	97	45,8
	22 yaş ve üstü	69	32,5
Cinsiyet	Kadın	162	76,4
	Erkek	50	23,6
Yaşanılan Yer	Köy	33	15,6
	İlçe	89	42,0
	Şehir Merkezi	90	42,5
Aktif Spor Yapma	Evet	52	24,5
	Hayır	160	75,5
Toplam	212	100,0	

Tablo 1’de gruplandırılmış değişkenler incelendiğinde en yüksek aralık 20-21 yaş iken (%45,8), Cinsiyet değişkenine baktığımızda kadın katılımcıların sayılarının erkek katılımcılardan yüksek olduğu (%76,4), yaşanan yer değişkeninde şehir merkezinde yaşayan katılımcılar (%42,5) ve aktif spor yapma durumu değişkeninde spor yapmayan katılımcılar olduğu görülmektedir (%75,5).

Araştırma Yayın Etiği

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 05.06.2023 tarih ve 31906847/050.04.04-08 sayılı kararı ile çalışma onayı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında aracı olarak “Google Form” kullanılmıştır ve katılımcıların gönüllü olarak çalışmaya dahil edilmesi sağlanmıştır. Toplam 216 öğrenciye ulaşılmış ve analiz için 212 ölçek formu değerlendirme amacıyla kabul edilmiştir. Araştırmada birinci kısımda Demografik Bilgi Formu ikinci kısımda On Maddeli Kişilik Ölçeği ve son kısımda Çok Yönlü Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere yaş, cinsiyet, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimi, aktif spor yapma durumu gibi kişisel bilgi soruları sorulmuştur. Katılımcıların kişilik özelliklerini tespit edebilmek amacıyla Gosling, Rentfrow ve Swann (2003) tarafından geliştirilmiş ve Atak (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmış On-Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ) kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların liderlik yönelimlerini belirlemek için Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilen Çok Yönlü liderlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYLYÖ) kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilmiş olan veriler SPSS 25.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Veri setine uygulanan normallik analizi sonucu verilerin normal dağılımdan gelmediği görülmüştür. Analizlerde Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Spearman korelasyon testi, Güvenirlilik hesaplamaları, yüzde, frekans hesaplamaları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Analizde %95 güven aralığına göre değerlendirme yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Normallik Analizi Sonuçları

	Statistic	Kolmogorov-Smirnova		Shapiro-Wilk		
		df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Dışa dönüklük	,133	212	,000	,947	212	,000
Duygusal dengelilik	,112	212	,000	,978	212	,002
Deneyimlere açıklık	,090	212	,000	,975	212	,001
Sorumluluk	,142	212	,000	,942	212	,000
Yumuşak başlılık	,114	212	,000	,948	212	,000
Politik Liderlik	,082	212	,001	,979	212	,003
İnsan Kaynaklı Liderlik	,146	212	,000	,890	212	,000
Karizmatik Liderlik	,075	212	,006	,978	212	,002
Yapısal Liderlik	,145	212	,000	,937	212	,000

Tablo 2’de veri setine uygulanan Kolmogorov-Smirnova analizi sonucu anlamlılık değerinin $p < 0.05$ olduğu görülmüş olup analiz için parametrik olmayan analizler uygun bulunmuştur.

Tablo 3. Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı Değerler

Değişkenler	Minimum	Maximum	\bar{x}	Ss
Dışa Dönüklük	1,00	7,00	3,13	1,50
Duygusal Dengelilik	1,00	7,00	3,90	1,34
Deneyimlere Açıklık	1,00	7,00	3,95	1,34
Sorumluluk	1,00	7,00	2,86	1,36
Yumuşak Başlılık	1,00	6,50	2,84	1,30
Politik Liderlik	1,20	5,00	3,66	,69
İnsan Kaynaklı Liderlik	1,20	5,00	4,20	,64
Karizmatik Liderlik	1,00	5,00	3,68	,70
Yapısal Liderlik	1,00	5,00	3,97	,72

Tablo 3’te ölçeklere ilişkin tanımlayıcı değerler yer almaktadır. Kişilik Özellikleri Ölçeği’nde en yüksek ortalamaya sahip değişken Deneyimlere Açıklık iken ($\bar{x}=3,95$), en düşük değişken yumuşak başlılık olduğu görülmektedir ($\bar{x}=2,84$). Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği’nde en yüksek ortalamaya sahip değişken insan kaynaklı liderlik iken ($\bar{x}=4,20$), en düşük değişken Politik Liderlik olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,66$).

Tablo 4. Değişkenlere Yönelik Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları

Boyutlar	1- Dışa dönüklük	2- Duygusal dengelilik	3- Deneyimlere açıklık	4- Sorumluluk	5- Yumuşak başlılık
6- Politik Liderlik	r -,373** p ,000	-,143* ,038	,064 ,354	-,055 ,424	-,041 ,551
7- İnsan Kaynaklı Liderlik	r -,074 p ,283	-,143* ,037	-,006 ,932	-,289** ,000	-,379** ,000
8- Karizmatik Liderlik	r -,300** p ,000	-,182** ,008	-,027 ,699	-,241** ,000	-,089 ,198
9- Yapısal Liderlik	r -,208** p ,002	-,224** ,001	-,027 ,696	-,365** ,000	-,174* ,011

Tablo 4’te uygulanan Spearman korelasyon analizi sonucu politik liderlik ile dışa dönüklük arasında orta seviyede anlamlı düzeyde ve negatif ilişki olduğu ($r=-,373$), politik liderlik ile duygusal dengelilik arasında düşük düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,143$).

İnsan kaynaklı liderlik ile duygusal dengelilik arasında düşük düzeyde anlamlı seviyede ve negatif ilişki olduğu ($r=-,143$), insan kaynaklı liderlik ile sorumluluk arasında düşük düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu ($r=-,289$), insan kaynaklı liderlik ile yumuşak başlılık arasında orta düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-,379$).

Karizmatik liderlik ile dışa dönüklük arasında ise orta düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu ($r=-,300$), karizmatik liderlik ile duygusal dengelilik arasında düşük düzeyde anlamlı aynı zamanda negatif ilişki olduğu ($r=-,182$), karizmatik liderlik ile sorumluluk arasında düşük düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-,241$).

Yapısal liderlik ile dışa dönüklük arasında düşük düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu ($r=-,208$), yapısal liderlik ile duygusal dengelilik arasında düşük düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu ($r=-,224$), yapısal liderlik ile sorumluluk arasında orta düzeyde anlamlı ve negatif ilişki olduğu ($r=-,365$), yapısal liderlik ile yumuşak başlılık arasında düşük seviyede anlamlı ve negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-,174$).

Tablo 5. Katılımcıların Kişilik Özelliklerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Dışa Dönüklük	18-19 yaş	46	120,27	3,003	2	,223
	20-21 yaş	97	102,75			
	22 yaş ve üstü	69	102,59			
Duygusal Dengelilik	18-19 yaş	46	109,49	1,675	2	,433
	20-21 yaş	97	110,60			
	22 yaş ve üstü	69	98,74			
Deneyimlere Açıklık	18-19 yaş	46	102,12	1,248	2	,536
	20-21 yaş	97	103,84			
	22 yaş ve üstü	69	113,16			
Sorumluluk	18-19 yaş	46	119,95	5,176	2	,075
	20-21 yaş	97	108,84			
	22 yaş ve üstü	69	94,25			
Yumuşak başlılık	18-19 yaş	46	113,91	,922	2	,631
	20-21 yaş	97	103,55			
	22 yaş ve üstü	69	105,70			

$p<0,05^*$

Tablo 5'te katılımcıların kişilik özelliklerinin yaş değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacı ile uygulanan Kruskal Wallis H testi sonucunda tüm alt boyutlarda istatistiksel şekilde anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 6. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Politik Liderlik	18-19 yaş	46	99,86	4,092	2	,129
	20-21 yaş	97	100,97			
	22 yaş ve üstü	69	118,70			
İnsan Kaynaklı Liderlik	18-19 yaş	46	105,66	,137	2	,934
	20-21 yaş	97	105,32			
	22 yaş ve üstü	69	108,72			
Karizmatik Liderlik	18-19 yaş	46	100,04	4,688	2	,096
	20-21 yaş	97	100,26			
	22 yaş ve üstü	69	119,57			
Yapısal Liderlik	18-19 yaş	46	104,58	,552	2	,759
	20-21 yaş	97	104,23			
	22 yaş ve üstü	69	110,97			

$p<0,05^*$

Tablo 6' da katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşmış farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H testi sonucunda tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 7. Katılımcıların Kişilik Özelliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Dışa dönüklük	Kadın	162	108,09	17511,00	3792,000	-,685	,493
	Erkek	50	101,34	5067,00			
Duygusal dengelilik	Kadın	162	109,79	17785,50	3517,500	-1,416	,157
	Erkek	50	95,85	4792,50			
Deneyimlere açıklık	Kadın	162	103,54	16773,00	3570,000	-1,275	,202
	Erkek	50	116,10	5805,00			
Sorumluluk	Kadın	162	108,22	17531,50	3771,500	-,740	,460
	Erkek	50	100,93	5046,50			
Yumuşak başlılık	Kadın	162	101,93	16513,00	3771,500	-,740	,460
	Erkek	50	121,30	6065,00			

$p<0,05^*$

Tablo 7'de katılımcıların kişilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığını tespit etmek amacı ile uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 8. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Politik Liderlik	Kadın	162	102,84	16660,00	3457,000	-1,571	,116
	Erkek	50	118,36	5918,00			
İnsan Kaynaklı Liderlik	Kadın	162	108,70	17610,00	3693,000	-,949	,343
	Erkek	50	99,36	4968,00			
Karizmatik Liderlik	Kadın	162	102,18	16553,50	3350,500	-1,853	,064
	Erkek	50	120,49	6024,50			
Yapısal Liderlik	Kadın	162	101,65	16466,50	3263,500	-2,089	,037*
	Erkek	50	122,23	6111,50			

$p<0,05^*$

Tablo 8'de katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmış farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda sadece yapısal liderlik boyutunda erkek katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 9. Katılımcıların Kişilik Özelliklerinin Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaşanılan Yer	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p	Fark
Dışa Dönüklük	Köy	33	121,76	2,593	2	,273	-
	İlçe	89	105,40				
	Şehir Merkezi	90	101,99				
Duygusal Dengelilik	Köy	33	96,64	1,035	2	,596	-
	İlçe	89	108,73				
	Şehir Merkezi	90	107,91				
Deneyimlere Açıklık	Köy	33	128,35	5,977	2	,050*	1>2
	İlçe	89	98,02				
	Şehir Merkezi	90	106,87				
Sorumluluk	Köy	33	109,91	,497	2	,780	-
	İlçe	89	103,07				
	Şehir Merkezi	90	108,64				
Yumuşak başlılık	Köy	33	99,15	2,525	2	,283	-
	İlçe	89	114,25				
	Şehir Merkezi	90	101,53				

p<0,05*

Tablo 9’da katılımcıların kişilik özelliklerinin yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı farklılaşmış farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H testi sonucunda sadece deneyime açıklık boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Farkın kaynağını belirlemek amacı ile yapılan analiz sonucu köyde yaşayan katılımcıların deneyime açıklık düzeylerinin ilçede yaşayan katılımcılardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimlerinin Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaşanılan Yer	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Politik Liderlik	Köy	33	96,76	1,079	2	,583
	İlçe	89	109,62			
	Şehir Merkezi	90	106,98			
İnsan Kaynaklı Liderlik	Köy	33	115,39	,966	2	,617
	İlçe	89	103,20			
	Şehir Merkezi	90	106,51			
Karizmatik Liderlik	Köy	33	89,29	3,250	2	,197
	İlçe	89	111,42			
	Şehir Merkezi	90	107,94			
Yapısal Liderlik	Köy	33	122,79	3,123	2	,210
	İlçe	89	100,88			
	Şehir Merkezi	90	106,08			

p<0,05*

Tablo 10’da katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H testi sonucunda sadece istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 11. Katılımcıların Kişilik Özelliklerinin Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Spor Yapma	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	Z	P
Dışa dönüklük	Evet	52	88,14	4583,50	3205,500	-2,501	,012*
	Hayır	160	112,47	17994,50			
Duygusal dengelilik	Evet	52	88,55	4604,50	3226,500	-2,449	,014*
	Hayır	160	112,33	17973,50			
Deneyimlere açıklık	Evet	52	95,34	4957,50	3579,500	-1,522	,128
	Hayır	160	110,13	17620,50			
Sorumluluk	Evet	52	89,37	4647,00	3269,000	-2,335	,020*
	Hayır	160	112,07	17931,00			
Yumuşak başlılık	Evet	52	97,73	5082,00	3704,000	-1,196	,232
	Hayır	160	109,35	17496,00			

$p<0,05^*$

Tablo 11’de katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacı ile uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda dışa dönüklük, duygusal dengelilik ve sorumluluk boyutlarında spor yapmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 12. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimlerinin Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Spor Yapma	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	Z	P
Politik Liderlik	Evet	52	118,70	6172,50	3525,500	-1,659	,097
	Hayır	160	102,53	16405,50			
İnsan Kaynaklı Liderlik	Evet	52	113,81	5918,00	3780,000	-,996	,319
	Hayır	160	104,13	16660,00			
Karizmatik Liderlik	Evet	52	128,67	6691,00	3007,000	-3,014	,003*
	Hayır	160	99,29	15887,00			
Yapısal Liderlik	Evet	52	115,18	5989,50	3708,500	-1,184	,237
	Hayır	160	103,68	16588,50			

$p<0,05^*$

Tablo 12’de katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda sadece karizmatik liderlik boyutunda spor yapan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor Yapan ve Spor Yapmayan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kişisel Uyum Düzeyleri ile Liderlik Yönelimlerinin Karşılaştırılması için yapılan çalışmada yapılan analiz sonuçlarının değerlendirilmesi ve yorumlanmasına bu bölümde yer verilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların Kişisel Uyum Düzeyleri ile Liderlik yönelimlerine yönelik ortalama puanları ve “yaş, cinsiyet, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimi, aktif spor yapma durumu” gibi değişkenler ile elde edilen bulgular literatürdeki bulgular ile karşılaştırılmıştır.

Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği’nden aldıkları en yüksek ortalamaya sahip değişken İnsan Kaynaklı Liderlik iken, en düşük olan değişkenin politik liderlik olduğu görülmektedir. Literatür taradığımızda çalışmamızın sonucu ile benzer şekilde, en yüksek seviyeye ulaşan puanın İnsan kaynaklı liderlik alt boyutunda olmuş olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve araştırmamıza benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür (Dereli, 2003; Semiz, 2011; Durmuş, 2011; Arslan ve Uslu, 2014; Sezer ve Kahraman, 2018; Dursun ve Göksel, 2022). İnsan kaynaklı liderlik alt boyutunun en yüksek ortalamaya sahip olması sporun olmazsa olması insan faktörünün ne kadar değerli olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların kişilik özelliklerinin ve çok yönlü liderlik yönelimlerinin yaş değişkenine bakıldığında anlamlı seviyede farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti amacı ile uygulanan testler sonucunda tüm alt boyutlarda istatistiksel biçimde anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde çalışmamız sonucunu destekleyen araştırmalar görülmektedir (Ulucan ve Bahadır, 2011; Altınışık ve Çelik, 2022; Çar, 2013; Bayrakdaroğlu, 2022; Cengiz ve Güllü 2018). Buna karşılık çalışmamızla farklı sonuçlara ulaşan çalışmalarda mevcuttur. Dayıcan ve Demiray (2021) masa tenisi liglerinde oynayan sporcuların liderlik yönelimlerini inceledikleri çalışmalarında anlamlı farklılıklara rastlamışlardır. Yapılan çalışmalarda da çoğunlukla yaş değişkeninde anlamlı farklılaşmalar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni çalışmamıza katılan bireylerin yaş aralığının yakınlığı ve buldukları sosyal ortamların benzerliği düşünülebilir.

Katılımcıların kişilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amacıyla yapmış olduğumuz analiz sonucunda tüm alt boyutlarda istatistiksel biçimde anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Lopez ve Santelices, (2012) yapmış oldukları çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre bizimle aynı sonuca ulaşmışlardır. Çalışmamıza karşılık farklı sonuçlara ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Saygılı, ve diğerleri, 2015; Dayıcan ve Demiray, 2021). Bu farklılığın çalışmamıza katılan bireylerin aynı ilgi alanlarına ve aynı ihtiyaçlara sahip olmaları sonucu olduğu ve yaşadıkları coğrafyadan kaynaklı olduğu değerlendirilebilir.

Katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amacı ile uygulanan test sonucunda sadece yapısal liderlik boyutunda erkek katılımcıların lehine olacak şekilde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde çalışmamızın sonucuyla benzer araştırmalar olduğu tespit edilmiştir (Bulut ve Baloğlu, 2016; Çetintaş, 2019). Çalışmamıza karşılık cinsiyet değişkenine göre Liderlik Yönelim Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı seviyede farklılık olmadığını bulan araştırmalar da mevcuttur (Karataş, 2017; Cengiz ve Güllü, 2018). Bu farklılaşma erkek katılımcıların kendilerini yapısal liderliğe daha yakın gördüklerini göstermektedir. Erkek katılımcıların kendilerini yapısal liderliğe daha yakın gördüklerini göstermektedir.

Katılımcıların kişilik özelliklerinin yaşandığı yer değişkenine göre anlamlı seviyede farklılaşıp farklılaşmadığının tespit etmek amacı ile uygulanmış olan test sonucunda

deneyime açıklık boyutunda istatistiksel seviyede anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın kaynağını belirlemek amacı ile yapılan analiz sonucu köyde yaşayan katılımcıların deneyime açıklık düzeylerinin ilçede yaşayan katılımcılardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamıza ilişkin literatürde yapılan araştırmaları incelediğimizde ise, beş boyutlu kişilik özelliklerinin yaşanılan yer değişkenine göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edebilmek amacı ile uygulanan test sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Güler, ve diğerleri, (2020) spor lisesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi başlıklı araştırmalarında çalışmamızla aynı sonuca ulaşmışlar ve öğrencilerin yaşamış oldukları şehrin liderlik yönelimlerinin üzerinde etkili olmadığını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların kişilik özelliklerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti amacı ile uygulanan test sonucunda dışa dönüklük, duygusal dengelilik ve sorumluluk boyutlarında spor yapmayan katılımcıların lehine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Alanyazına baktığımızda çalışmamızla benzerlik gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Dayıcan ve Demiray, 2014; Saygılı ve diğerleri, 2015).

Katılımcıların çok yönlü liderlik yönelimlerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti amacı ile uygulanan test sonucunda karizmatik liderlik boyutunda spor yapan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Literatür taraması sonucunda çalışmamızla benzer sonuçlara ulaşmış olan çalışmalar mevcuttur (Bayındır, 2020; Shokoufeh 2018; Akar 2010). Aynı zamanda Cevahircioğlu ve Çakıcı (2022) tarafından yapılan sporcuların karakter özelliklerine göre liderlik yönelimlerinin incelenmesi başlıklı çalışma sonucu çalışmamız ile herhangi bir benzerlik göstermemektedir.

Sonuç olarak; katılımcıların yapısal liderlik ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu, deneyimlere açıklık ile yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı farklılaşma olduğu, dışa dönüklük, duygusal dengelilik ve sorumluluk ile spor yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu, karizmatik liderlik boyutu ile spor yapma durumu istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızın grubunu Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluştururken yapılacak olan farklı çalışmalarda Spor Bilimleri Fakültesi yanında farklı fakültelerdeki öğrenciler de çalışma grubuna dâhil edilip farklı değişkenler aracılığı ile sporun kişisel uyum ve liderlik yönelimleri üzerindeki etkileri incelenebilir.

Kaynakça

- Adler, A., (1995). İnsan Tabiatını Tanıma. Yörükhan A. (Çev.), 2. Baskı, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,291
- Akar, A., (2010). Transformational and Transactional Leadership Characteristics of Intercollegiate Athletes and NonAthletes (Unpublished master thesis). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,.
- Altınışik, Ü., (2019). Spor yöneticisi adaylarının çatışma yönetimi stilleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul: Efe Akademi Yayınevi
- Altınışik, Ü., Turhal, S., Çelik, A., & Yetim, A. (2020). Employability Percetions of Sports Manager Candidates. *Ambient Science*.

- Altınışik, Ü., ve Çelik, A., (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 225-236.
- Arslan, H., Uslu, B., (2014). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39(173).
- Atak, H. (2013). On-Maddeli Kişilik Ölçeği'nin Türk Kültürü'ne Uyarlanması. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 50(4).
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E.E., Bem, D. J., Nolen Hoeksema, S. (1999). *Psikolojiye Giriş*. (çev:A,Yavuz). Arkadaş yayınları
- Balcıoğlu, İ., (2003). Sporun sosyolojisi ve psikolojisi. İstanbul: Bilge Yayınevi;
- Bayındır, M., (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelim davranışlarının araştırılması: İstanbul gelişim üniversitesi örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 260-268.
- Bayrakdaroğlu, Y., Şenel, E., Karakuş, K., (2022). Çok Yönlü Liderlik ile Duygu Düzenleme Arasındaki İlişki. *Spor Eğitim Dergisi*, 2022, Cilt 6, Sayı 3, 228-239.
- Bıçer, T., (1987). Spor ve Turizm. Yüksek lisans. İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Bulut, M. B., ve Baloğlu, N., (2016). Üniversite öğrencilerinin aile liderlik yönelimleri ile bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 495-508.
- Cengiz, R., ve Güllü, S., (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 94-108.
- Cevahircioğlu, B., ve Çakıcı, H.A., (2022). Sporcuların karakter özelliklerine göre liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 688-701.
- Çar, B., (2013). Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin liderlik özelliklerinin belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çetintaş, Y., (2019). Karate antrenörlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Bartın
- Dayıcan, Y., ve Demiray, E., (2021). Masa tenisi liglerinde oynayan sporcuların liderlik yönelimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 257-268.
- Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principals*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Durmuş, Ö., (2011). İlköğretim ve lise öğrencilerinde görülen liderlik davranışlarının araştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Dursun, E., ve Göksel, A., (2022). Öğrencilerin Liderlik Yönelimlerinin İncelenmesi (Spor Bilimleri Fakültesi Örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1): 111-123
- Dursun, M., Günay, M., & Yenel, İ.F. (2019). Çok yönlü liderlik yönelimleri ölçeği (ÇYLYÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(2), 333-347.
- Fredenburgh, F. A. (1971). *The Psychology of Personality and Adjustment*. Cummins Publishing Company, Inc philippines
- Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann Jr, W. B. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in personality*, 37(6), 504-528.
- Güler, B., Dursun, M., & Gunay, M. (2020). Spor lisesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 576-587.

- Karasar, N., (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Karataş, E.Ö., (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öz güven davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Küçükbaşol, Ş., (2005). *Kişilik Özellikleri ve Sapkın Davranış Arasındaki İlişkinin 13-17 Yaş Grubu Orta Öğretim Öğrencileri İle Çalışılması*. Yüksek Lisans. Bursa: Uludağ Üniversitesi
- Lieberman, A. ve Friedrich, L. (2007). Teachers, writers, leaders. *Educational Leadership*, 65(1), 42-47.
- Lopez, A., ve Santelices, O., (2012). Personality characteristics of elite table tennis athletes of the philippines: Basis for a proposed recruitment program. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 7, 1-4.
- Maxwell, J.C., (2013). *The 17 indisputable laws of teamwork: Embrace them and empower your team*.
- Mcardle, M. K. (2008). *Leadership orientations of community college presidents and the administrators who report to them: a frame analysis*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Central Florida, College of Education, Florida.
- Northouse, P.G., (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th. ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Orkunuoğlu, O., (1985). *Voleybol Antrenörünün El Kitabı*. Ankara: BTGM Voleybol Federasyonu Yayını;9-16
- Ölçücü, B., Erdil, G., Bostancı, Ö., Canikli, A., ve Aybek, A. (2012). Üniversiteler Arası Tenis Müsabakalarına Katılan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri. *Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 5-12.
- Ölçücü, B., Özen, Ş. ve Altınkök, M. (2014). Spor Eğitiminde Tokat İlinde Voleybol Takımlarında Oynayan Voleybolcuların Voleybola Başlama Nedenleri Ve Beklentileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(3), 57-70.
- Saygılı, G., Atay, E., Eraslan, M. ve Hekim, M., (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 161-170.
- Semiz, H., (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi: Hendek örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sezer, G.O., ve Kahraman, P.B., (2018). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1551-1560.
- Shokoufeh, S. (2018). *Türkiye'de Elit Erkek ve Bayan Güreşçiler ile Spor Yapmayan Bireylerin Zihinsel Yetenek, Liderlik ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi* "Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi". Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2018.
- Tatar, A., Vurgun, N., Zekioglu, A., (2003). *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Spor Branşlarına Göre Kişilik Özellikleri Profillerinin Oluşturulması*. Beden Eğitimi spor ve Sosyal Alan Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara,145
- Tortop, N., ve Özer, M.A., (1993). *Halkla ilişkiler*. Yargı Kitap ve Yayınevi.
- Ulucan, H., ve Bahadır, Z., (2011). Haltercilerin kişilik özelliklerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 175-183.
- Wang, D., Waldman, D., ve Zhang, Z., (2014). *A meta-analysis of shared leadership and team effectiveness*.
- Weinberg, R. S., ve Gould, D., (2015). *Foundations of sport and exercise psychology* (6th ed.). USA: Human Kinetics.
- Yanbastı, G. (1990). *Kişilik kuramları*. İzmir. Ege üniversitesi Basımevi.
- Yetim, A., (2000). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Topkar Matbaacılık.

Yetim, A., (2006). *Sosyoloji ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
Zengin, S., & Somoğlu, M. B. (2022). Spor bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 1), 483-502.